

MOKYKLOS

Žydai savo vaikus mokė konfesinėse mokyklose - hederiuose. Mokyta tikybos dalykų ir skaityti hebrajiškai. Telsių apskrityje 1905 m. buvo 62 hederiai. Pasaulietinės žydų mokyklos atsirado po 1861 m. sukilimo. 1936 m. įvairių pakopų institucijose mokėsi apie 950 mokslėivių ir studentų žydų.

RESPUBLIKOS GATVĖ Nr.49, Telsiai. 1921 m. Telsiuose įkurta pirmoji Lietuvoje žydų ortodoksu mergaičių gimnazija „Javne“, ją tuo metu lankė 136 mergaitės. Dėstoma hebrajų kalba. Be valstybinės programos buvo mokoma Toros mokslų.

STOTIES GATVĖ Nr.4, Telsiai. 1923 metais iš Kauno čia persikėlė žydų mokytojų seminarija „Javne“ - vienintelė tokio tipo mokykla visoje Lietuvoje.

Respublikos g. 49, čia yra veikusi žydų mokykla.

SCHOOLS

Jewish children were taught at confession schools called kheyders. The schools provided children with a religious education and reading in the Hebrew language. In 1905, there were 62 kheyders in the county of Telsiai. The schools which provided secular education appeared after the uprising of the year 1861. In 1936, 950 students learned and studied at different educational institutions.

No 49, RESPUBLIKOS STREET, Telsiai. In 1921, the first gymnasium Yavneh was established for the Jewish orthodox girls. 136 girls attended the gymnasium at that time. Students were taught in Hebrew and, besides the secular education, they had Torah studies, as well.

No 4, STOTIES STREET, Telsiai. In 1923 the Yavneh School for the training of teachers in Kaunas was reopened in Telsiai. It was the only school of such type in Lithuania.

LIGONINĖ

Augant ir stiprėjant Telsių žydų bendruomenei apie 1930 m. Gedimino gatvėje pradėta statyti nauja ir moderni žydų ligoninė. Jos statyba rūpinosi „Bikur-Choilius“ draugija. Ligoninė turėjo 16 lovų, veikė terapinis, akušerinis-ginekologinis, chirurginis skyriai, operacinė ir laboratorija. Ilgus metus ligoninei vadovavo daktaras Menuchinas. Ligoninė neapsiribodavo vien žydų bendruomenės narių gydymu, joje gydėsi ir kitų tautų atstovai.

THE HOSPITAL

In 1930, when the Telsiai Jewish community became stronger and more powerful, a new modern Jewish hospital was built in Gedimino street. It was founded by the society Bikur-Chiluius. The hospital had 16 beds for intensive care and the departments of therapy, obstetrical-gynaecology, surgery and a laboratory. Dr. Menukhin headed the hospital for many years. The hospital provided treatment for Jews as well as for the people of other nationalities.

FOTOATELJĖ

Telsiai - pirmasis miestas Lietuvoje po Vilniaus, kuriame dirbo fotografas. 1860 m. čia buvo įregistruota pirmoji fotoateljė, priklausiusi vietiniam laikrodininkui Chaimui Arensonui.

Žymiausias Telsių fotografas buvo Chaimas Kaplanski, pradėjęs Telsiuose dirbti 1894 m. nuosavame name Didžiojoje g. Nr.6 (dabar toje vietoje penkiaaukštis namas, Respublikos g. Nr. 20).

Nuo XX a. antrojo dešimtmečio iki 1941m. Telsiuose sėkmingai dirbo dar 3 fotografai žydai: V.Sabselbanas (jo urmo sandėliai ir salonas buvo dabartinės Parodų salės pastate), H.Leibovičius (jo „Studija DAILE“ buvo Didžiojoje g. Nr. 78), F.Boruchovičius (salonas „MENAS“ buvo Didžiojoje g. Nr. 36).

THE PHOTO STUDIO

At the time, Telsiai was the second town after Vilnius which had its photographer. The first photo studio owned by the local watchmaker Chaim Arenson was founded in 1860.

Chaim Kaplanski was the most outstanding photographer of Telsiai. He started his career in 1894 working in his house at No 6, Didžioji street (now No 20 Respublikos street).

From 1910 to 1941 other Jewish photographers: V.Shabselban (his warehouse and photo studio was at No 3, Kestucio street), H.Leibovitch (his photo studio Daile was at No 78, Didžioji street) and F.Boruchovitch (his photo studio Menas was at No 36, Didžioji street) successfully worked in Telsiai.

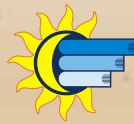
Sis projekts finansuojamas remiant Europos Komisija.
Sis leidinys atspindi tik autoriaus poziciją, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateiktamos informacijos naudojimą.

Doukanto g. 35, LT-871 04 Telsiai / Lithuania
Tel./faks.: +370 444 60213, +370 444 60214,
Foks.: +370 444 53445
El.p.: tsc1@telsiai.lt, http://tsc.w3.lt

Doukanto g. 17, LT-871 10 Telsiai / Lithuania
Tel./faks.: +370 444 60262
El.p.: tsvm@tdkas.lt, http://tsvm.undernetas.lt

TELŠIŲ SUAUGUSIŲŲ VIDURINĖ MOKYKLA

Švietimo ir kultūros GD
Mokymosi visą gyvenimą programa

TELŠIŲ SUAUGUSIŲŲ
VIDURINĖ MOKYKLA

Telšių švietimo
centras

KUR BŪTA ŽYDŲ KULTŪROS
WHERE THE JEWISH CULTURE FLOURISHED

ŽYDAI TELŠIUOSE

Žydų istorija Telšiuose prasideda XVII a. antroje pusėje. 1667 m. Telšiuose gyveno tik viena žydų šeima. Tuo metu sumažėjusi lietuvių populiacija ir puikios galimybės prekybai buvo esminės aplinkybės, lėmusios žydų pagausėjimą. XVIII a. pradžioje žydai Telšiuose jau dominavo.

XIX a. gali būti laikomas Telšių žydų kultūros klestėjimo epocha - žydų skaičius nuolat augo, bendruomenė stiprėjo ekonomiškai, buvo plėtojami religijos mokslai, statomi nauji bendruomeniniai (pirmiausia religinės paskirties) pastatai.

XIX a. žydai galutinai įsitvirtino aplink Turgaus aikštę ir aplinkines gatvėse. Siaurinis Turgaus aikštės pakraštys buvo išimtinai apgyventas žydų. Jie įsitvirtino dabartinėse Respublikos, Kęstučio, Luokės, S. Daukanto, Telsės, Sinagogos, Išdinės, Ežero gatvėse. Čia žydai gyveno iki pat Antrojo pasaulinio karo.

JEW'S IN TELSIAI

The Jewish history of Telsiai goes back to the second half of the 17th century. Only one Jewish family lived in Telsiai in 1667. However, after the Lithuanian population had declined, the number of Jewish people increased significantly. At the beginning of the 18th century Jews substantially outnumbered the Lithuanian.

The Jewish culture flourished in the 19th century: the Jewish population was steadily increasing, the community became affluent, schools provided religious education and many new community buildings (mostly for religious purpose) erected.

In the 19th century Jews finally anchored around the Market square and settled in the surrounding streets: Respublikos, Kestucio, Luokes, S.Daukanto, Telses, Sinagogos, Izdines, Ezero. Jews lived there until the World War II.

SINAGOGOS

Sinagoga - dvasinis, kultūrinis, ekonominis ir politinis žydų bendruomenės centras. Ji atlieka kelias funkcijas - tai maldos namai, bendruomenės susirinkimo vieta, mokykla.

Telšiuose buvo septynios sinagogos. Trys iš jų - žydų kvartale, viena stovėjo miesto centre. Yra likusios trys sinagogos, tačiau jų forma ir veikla pakeistos.

AUKŠTOJI GATVĖ Nr.3, Telšiai. Kareivių sinagoga, pastatyta 1870 m. Tai vienas seniausių dviaukščių mūrinių pastatų Telšiuose.

TELSĖS GATVĖ Nr.5, Telšiai. Amatininkų sinagoga, pastatyta 1934 m. vietinių meistrų. Statybą finansavo žydų bendruomenė. Medinis pastatas tradiciškai orientuotas rytų - vakarų kryptimi.

SINAGOGOS GATVĖ Nr. 4, Telšiai. Turtingųjų sinagoga "Beth Midrash". Pastatas nugriautas tarybiniais metais, jo vietoje buvo pastatytas Telšių buitinis gyventojų aptarnavimo kombinatas.

Amatininkų sinagoga

Buvę žydų maldos namai

SYNAGOGUES

A synagogue is community's spiritual, cultural, economic and political centre. It fulfills several functions: it serves as a Jewish house of prayer, a place for community gatherings, study and education.

Telšiai had seven synagogues. There were three synagogues in the Jewish quarters and one synagogue was erected in the town centre. The remains of them have survived till now; however, they were reconstructed and serve different purposes.

No 3, AUKŠTOJI STREET, Telsiai. The Synagogue for soldiers, was built in 1870. It was one of the oldest two-storey brick buildings in Telsiai.

No 5, TELSĖS STREET, Telsiai. The synagogue for artisans was built in 1934. It was funded by the Jewish community. This wooden building traditionally faces west.

No 4, SINAGOGOS STREET, Telsiai. The synagogue for the rich "Beth Midrash". The building was destroyed during the Soviet times.

"Beth Midrash" žydų sinagoga

JEŠIVA

Lietuvoje XVIII-XIX a. sandūroje buvo steigiamos ješivos - aukštesnės pakopos religinės mokyklos jaunuoliams ir vyrams. Jau po Pirmojo pasaulinio karo Telšiai tapo vienu žymiausių religinių studijų centrų ne tik Lietuvos, bet ir pasaulio mastu. Mokymo įstaiga suklestėjo, kai jos vadovu 1884 m. tapo rabinas Eliezeris Gordonas. Tarpukariu Telšių rabinų mokykla buvo viena didžiausių pasaulyje. Antrojo pasaulinio karo pradžioje keletui rabinų pavyko išvykti į JAV. Ten Klyvlende buvo įsteigta rabinų mokykla, pavadinta Telšių ješibotu.

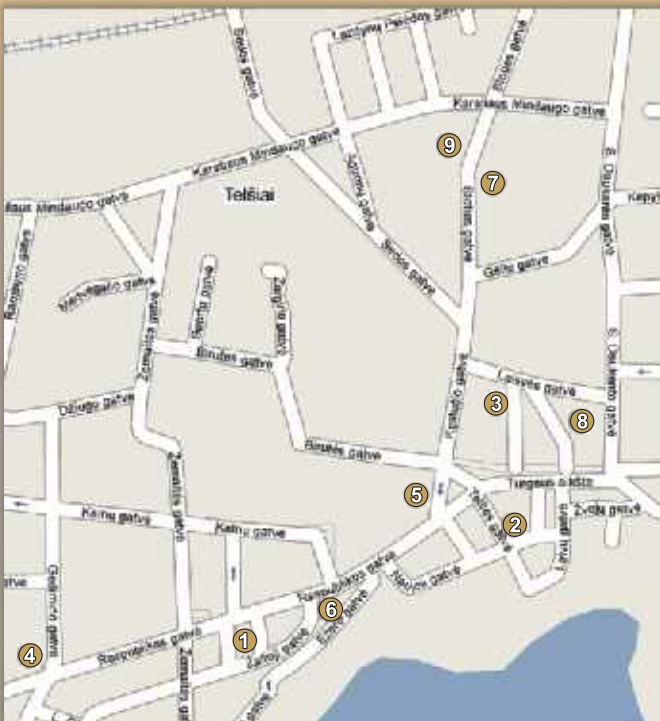
Telšių ješiva XX a. 4 deš.

THE YESHIVA

At the turn of the 19th century yeshivas were founded in Lithuania to provide religious education for Jewish boys and young men. After World War I Telshe Yeashiva was recognized as one of the leading centres of religion education not only in Lithuania but all over the world. The yeshiva gained its popularity under the leadership of Rabbi Eliezer Gordon in 1884. Between the World Wars the yeshiva was one of the biggest in the world. At the beginning of World War II several rabbis left for the USA and reestablished the yeshiva in Cleveland, which was also called Telshe Yeshiva.

Telšių ješiva

- ① Kareivių sinagoga (Aukštoji g. Nr. 3)
- ② Amatininkų sinagoga (Telsės g. Nr. 5)
- ③ Telšių Ješiva (Išdinės g. 11)
- ④ Buvusi žydų ligoninė (Gedimino g. 5)
- ⑤ Buvusi fotoateljė (Kęstučio g. 3)
- ⑥ Buvusi žydų mokykla (Respublikos g. 49)
- ⑦ Javnės mokytojų seminarija (Stoties g. 4)
- ⑧ Buvę žydų maldos namai (Sinagogos g. Nr. 4)
- ⑨ Žydų kapinės (Stoties gatvėje)